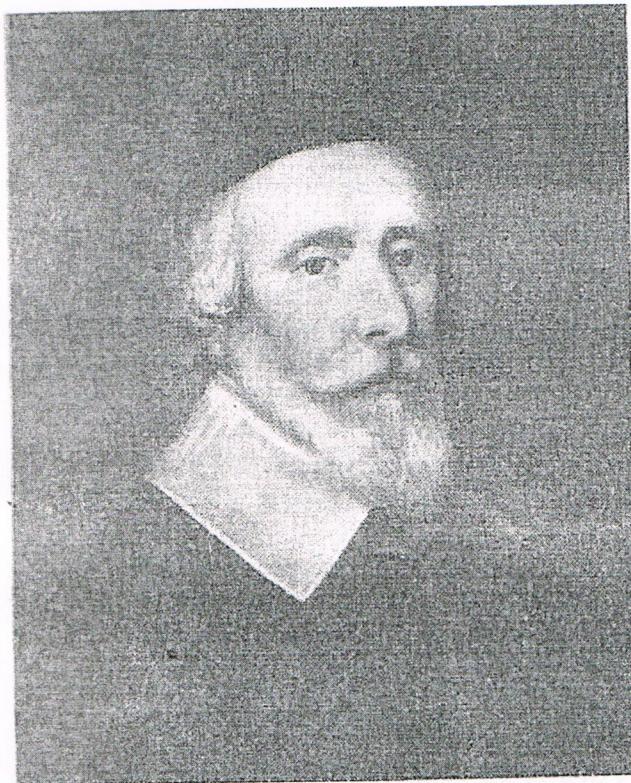

Kahden muotokuvan arvoitus

Henrik Muerman
1584—1651.

Maria Andersintytär Muerman
1598—1653.

Kahden muotokuvan arvoitus

Oheisen kirjoitelman eräänlainen kehyskertomuksen ja taustan muodostaa yllä oleva, Salassa Ruotsissa asuneen, edesmenneen ylilääkäri, LKT Leo Meurmanin kirje helmikuussa 2000 allekirjoittaneelle. Leo Meurman oli kauainen sukulaisemmesi. Hän oli Agathon Meurmanin isoisän Constantin Meurmanin, 1752-1811, veljen, everstiluutnantti Otto Reinhold Meurmanin, 1750-1814 jälkeläinen siten, että tämä oli Leon isoisän Alexanderin, 1860-1941, isoisä. Tarkemmat yksityiskohdat on julkaistu edellä niin ikään olevassa otteessa kirjoittamaani Antti Tulenheimon pienoiselämäkertaa, s. 125 - 126. Siksi viittaan siihen.

Sain aikanaan Leo Meurmanin yhteystiedot sukuseuramme kunnioitetulta puheenjohtajalta Otto-Henrikiltä, joka piti yhteyksiä Leoon ja joka olisi varmaan osannut kertoa näistäkin kysymyksistä paljon mielenkiintoista. Myös Kalle ja Marja-Liisa Meurman tunsivat Leon jo 1940-luvun lopun Upsalasta, missä Kalle oli täydentämässä opintojaan. Itse olin Leoon kirjeenvaihtoyhteydessä muutaman vuoden hänen kuolemaansa asti.

Mutta tauluistahan minun piti puhua ja pohtia sitä miten ne liittyvät sukumme vai liittyvätkö mitenkään. Edellä olevasta ilmenee, että tauluja tai jäljennöksiä tai nk. duplikaatteja niistä näyttäisi olevan useitakin. Tampereen taidemuseossa olevan silkkikauppiaan taulun takana olevassa selostuksessa on sana "original". Sinne taulut ovat tulleet alun perin Agathonin serkun Ottilia Meurmanin kuolinpesästä, mihin ne on ehkä ostettu jostain, koska en löytänyt niistä mainintaa Ottilian isän Otto Meurmanin perukirjasta.

Vastaavasti Leo olettaa omien taulujensa hankkijaksi Maria os. Kossowia 1800-luvun lopulta, vaikka aikaisemmin mainitaan, että ne olisivat peräisin Leon isoisän isältä Otto Emil Frithiof Meurmanilta eli tiedot ovat ristiriitaisia. Entä mistä Otto-Henrikillä olevat taulut ovat peräisin? Onko joku tehtaillut niitä enemmänkin 1800-luvun lopulla? Ilmenisikö Otto-Henrikin tauluista maalaria tai maalausvuotta?

Edellä olevalla pohdiskelulla yritän ajaa takaa sitä, että jos taulut on tehtailtu esim. (vasta) 1800-luvun lopulla pro sitä ennen, niin niiden mahdollinen näyttöarvo osoittamaan sukulaisuutta olisi todennäköisesti suurempi vm. vaihtoehdossa. Herää mm. kysymys onko Otto-Henrikin tauluissa merkintää valmistusvuodesta tai tekijästä? Siitä voisi ehkä päättellä jotain. Tämä pikku vinkkinä Kirstille!

Epilogi

W. MEURMAN 1884 - 1964

Studier vid Akademien
för de fria konsterna i
Stockholm 1908-13

"Uppståndelsen"

Linoleumtryck

Samassa yhteydessä Leo Meurman lähetti minulle odottamatta yllä olevan kauniin taideteoksen, jonka hänen isänsä Wladimir Meurman oli valmistanut opiskeluaikanaan ja josta lienee sittemmin ottanut jäljennöksiä.

Lopuksi muutama sana turkulaissyntyisen tutkimusmatkailijasta Herman Spöringistä, joka osallistui muistaakseni kapteeni James Cookin ensimmäiselle löytöretkelle Uuden Seelannin vesille ja josta on selostus nk. Rettigin palatsin Aurajoen-puoleisessa muurissa olevassa vitriinissä. Hänen äitinsä nimittäin sattui myöskin olemaan os. Meurman, tukholmalaisen pankinkomissaari Meurmanien lapsikatrasta, joista kolme siskosta avioitui turkulaisten akatemian professorien kanssa. Tämä viittaa a. siihen, että Tukholman ja Turun yhteydet näyttävät olleen varsin tiiviit ja b. että Turussa tuolloin 1600-/1700-lukujen kahden puolen on mahdollisesti asunut tai muuten vaikuttanut kaksikin eri Meurman-nimistä perhettä. Toiseen on kuulunut em. kolme siskosta ja toiseen kultaseppä Hugo Meurman, jota prof. Blomstedt pitää sukumme kantaisänä kuten kaikesta päättelle myös tutkija Terhi Nallinmaa-Luoto tutkielmanmassaan "Kapteeni Jean Meurmanin (n. 1670-1746) arvoitus". Tosin hän toteaa s. 5, että "lopullista todistetta siitä, että luutnantti Johan Meurman olisi ollut Hugo Meurmanin poika, en ole löytänyt", joskin sanoo pitävänsä sitä erittäin todennäköisenä ja s. 9, että "Meurman-suku on tunnetusti lähtöisin Saksan Harsewinkelista". Epäselväksi jää se, millä perusteella hän katsoo Hugo Meurmanin kuuluvan siihen sukuun. Samoin ainakin minulle on epäselvä se, millä perusteella hän "pitää varsin mahdollisena, että Hugo ja hänen isänsä Peter Mörman kuuluivat Harsewinkelista lähteneeseen Meurman-sukuun" jne., eli että silkkikauppiaas ja kultaseppä jälkeläisineen olisivat olleet sukua toisilleen. Kaipaisin siis muutakin näyttöä kuin että sukunimet ovat samantapaisia (Meurman/Mörman).

Espoossa Matin päivän aattona 23.2.2016

Matti Tulenheimo

Kaksi muotokuvaaa

Hollantilainen taidemaalari David Beck, Kristiina-kuningattaren hovimaalari (1621-1656) on maalannut muotokuvan silkkikauppias Henrik Meurmanista, 1584-1651 ja tämän puolisosta Maria Andersdotterista, 1598-1653. Muotokuvat, mahdollisesti alkuperäiset, ovat tätä nykyä Tampereen taidemuseon hallussa.

Henrik Meurmanin muotokuvan takana on teksti: "Henric Meurman Sidenhandlare i Stockholm. Född i Hasenwinkel i Westphalen 1584 den 6 Augusti. Kom 1606 till Stockholm. Blev 1613 Sidenhandlare. Död i Stockholm 1651 den 19 November. Original" Kehyseen on merkitty: "Målad av David Beck. Restaurerad 1866 af W. Lundmark. Ostettu hovimarsalkka C. Silfverstolpen huutokaupasta 1899."

Maria Andersdotter Meurman. Takana: "Maria Anders Dotter född 1598 den 2 Julij död 1653 den 15 Julij Gift med sidenhandlaren i Stockholm Henric Meurman. Dotter af Anders Larsson konung Johan III:s handelsförvaltare och Rådman i Stockholm."

Allekirjoittaneen selvitellessä taulujen alkuperää parisen vuotta sitten puhelinsoitoin Tampeleen taidemuseoon todettiin niiften tulleen sinne Emil Aaltosen säätiön tallenteena. Sille ne oli ostettu professori Eliel Aspelin-Haapkylän kuolinpesästä, mihin ne oli hankittu Bukowskin huutokaupasta Tukholmassa 1899. Bukowskille ne oli antanut myytäväksi hovimarsalkka Carl Silfverstolpen leski Otilia Silfverstolpe, joka puolestaan oli 1850 kuolleen Otto Meurmanin (Agathon Meurmanin veli) ainoa eloonjäänyt lapsi. Tarkkaa tietoa ei ole siitä, miten ne olivat joutuneet Silfverstolpeille, ostamalla vaiko perintönä Otilia Meurmanin isän Otto Meurmanin kautta. Koska niistä ei ollut mainintaa Otto Meurmanin perukirjassa voidaan olettaa, että Silfverstolpet olivat hankkineet ne ostamalla. Näin ollen periminen lienee poissuljettu ja samalla tämä johtolanka suvun alkuperästä. Eri asia on, että jos Silfverstolpet olivat ostaneet ne itselleen niin se osoittanee heidän olleen todennäköisesti siinä käsityksessä, että kysymys oli Otilia Silfverstolpen esivanhemmista.

Meurman-suvun Suomessa asuvan haaran päämiehellä on perimänsä duplikaatit niistä, milloin ja miten suvun haltuun tulleet, sitä ei ole varmuutta. Samanlaiset duplikaatit on myös Salassa asuvalla lääketri Leo Meurmanilla⁶⁴. Hän on perintyn ne isoisänsä isältä Otto Emil Fritiof Meurmanilta (Agathon Meurmanin serkku), 2.5.1828-20.11.1883, joka muutti Krimin sodan aikana Venäjälle, missä osallistui Kaukasiasseen turkkilaisia vastaan asettuen asu-

maan Akkermanin kaupunkiin Bessarabiaan, Mustanmeren rannalle Dnjestrin suistoon ja avioituen venäläisen Ekaterina Luzenkon kanssa. Pariskunnalle syntyi kuusi lasta, mm. Alexander Meurman, Leo Meurmanin isoisä. Perheen kieleksi muodostui venäjä mutta lapset osasivat ruotsia ja säilyttivät luterilaisen uskonsa. Alexander Meurmanin poika Wladimir vieraili Suomessa kesällä 1904 pian Bobrikovin murhan jälkeen tavaten mm. isänsä serkun Agathon Meurmanin, jonka kanssa lienee keskustellut venäjäksi. Hän on kertonut muistelmissaan mm. aistineensa Suomessa voimakkaan vihamielisen asenteen venäläisiä kohtaan. Maaliskuun vallankumouksen jälkeen 1918 Ukraina itsenäistyi mutta bolshevikien vallattua maan 1920 oli perheen päättävä Mustanmeren yli Varnaan Bulgariaan, josta se vähitellen hakeutui ensimmäisen maailmansodan runteleman Euroopan läpi Ruotsiin. He olivat hankkineet itselleen asunnon Tukholmasta jo 1900-luvun alussa.

Wladimir Meurman oli opiskellut taidemaalariksi Ruotsissa Vapaitten Taiteitten Akatemiassa vuosina 1906-1914 mutta vuonna 1916 hänet kutsutiin sotapalvelukseen. Hänet sijoitettiin Venäjän 8. Armeijaan Galitsiaan, jossa hän palveli pioneerivänrikkinä tie- ja vesirakennusjoukoissa.⁶⁵ Vallankumouksen jälkeen myös Wladimir Meurman muutti Ruotsiin. Suomalainen lääket. ja kir.tri Kalle Meurman oli opiskellessaan Uppsalassa 1940-luvun lopulla tutustunut siellä opiskelutoveriinsa, Wladimir Meurmanin poikaan Leo Meurmanin ja nähty tämän kodissa samat em. muotokuvat, joitten hän tiesi olevan myös suomalaisilla sukulaissillaan. Hän kertoii jossakin määrin hämmästyneensä asian johdosta. Mikä on tarinan opetus vanhemman ja uudemman Meurman-suvun alkuperää koskevan näkemyksen kannalta? Jätän sen valistuneen lukijan pohdittavaksi.⁶⁶

Sala den 12 februari AD 2000

Ärade släktingar!

Först vill Kristina och jag framföra ett hjärtligt tack för Edert trevliga och vänliga brev av den 1/1 2000!

Tyvärr har svaret på detsamma dröjt och jag ber om ursäkt för detta. Det beror till en del på arvssynden (lättjan) och till en del på att jag försökt uppdatera den släktbok, som utgår från Otto Reinhold Meurman (1750-1814) och fortsätter till nutid. Jag sände ett exemplar av densamma - då ej färdigställd - till Åke i februari 1999. Men släktboken (ett litet häfte) måste undergå en ytterligare granskning. Jag sänder Er likväld ett exemplar för att Ni skall få veta litet om bl.a. min släktgrens ryska tid.

Jag skall nu till en början försöka besvara frågan om, hur porträtten av våra gemensamma anfädare kommit i vår familjegrens ägo.

Min farfar Alexander (1860-1941) och min far, Wladimir, samt troligen ytterligare någon släkting besökte Finland år 1904. Min far förde ett antal dagboksanteckningar under denna resa. Han noterar den fientliga stämningen, framför allt i Helsingfors, mot rysktalande besökare. Generalguvernör Bobrikov hade blivit mördad i huvudstaden den 16 juni och spänningen var hög.

Min farfar Alexander samtalade emellertid under nyssnämnda besök med bl.a. Agathon Meurman och dennes son, Otto Meurman, och troligen med någon av den sistnämndes söner. Han träffade också sin farbrors (Oskar Ferdinand Meurmans) änka, Anna Maria Elisabet Meurman, född Kossow. Det var den sistnämnda, som såvitt jag har mig bekant, förmedlade inköpet av porträtten av Maria och Henrik Meurman. Om dessa oljeporträtt avmålades efter besöket i Finland eller fanns tillgängliga på annat sätt, vet jag ej säkert. Men, eftersom ett mycket vackert porträtt av Agathon Meurman, som jag nu äger, var målat efter Alexanders besök i Finland och sedan tillsammans med anfädrenes porträtt därefter sändes till Ryssland, så finner jag det sannolikt att familjeporträtten också målades (kopierades) vid samma tillfälle.

Jag vill i detta sammanhang berätta att min bror, Ragnar Meurman (1921-87), någon gång under 1940-talet, troligen 1947, träffade en medlem av släkten Mannerstedt (tyvärr minns jag ej dennes förnamn). Nämnde Mannerstedt påminde då min bror om, att släkterna Meurman och Mannerstedt var av samma ursprung. Denne Mannerstedt upplyste min bror om att han hade porträtten av Maria och Henrik Meurman på väggen hemma.

Därefter blev min bror inbjuden till ovan nämnde Mannerstedt för att i dennes hem med egna ögon se de ovan nämnda porträtterna och fann, mycket riktigt, samma porträtt, som vi hade hemma!

Det är bl.a. denna händelse, som gjort att jag aldrig någonsin har trott på Yrjö Blomstedts påstående att den Meurmanska släkten har sitt ursprung i Peter Mörman! Det fanns förvisso en **Peter Meurman** och det är denne, som utgör länken mellan Henrik-Maria Meurman och Mannerstedt (se bifogade utsnitt ur stamtavlan Mannerstedt!)

Jag biträder f.ö.samma logiska ståndpunkt, som Otto Henrik meddelade mig i brev i höstas, nämligen: varför i all fridens namn skulle den Meurmanska släkten långt före Yrjö Blomstedt ha skaffat porträtt av Anna och Henric Meurman, som de i så fall **inte** var släkt med!

Jag måste här parentetiskt omtala ytterligare en händelse med anknytning till släkten Meurman. Jag och familjen besökte en utställning på Nordiska Muséet i Stockholm 1967. Där visades bl.a. klädesplagg, som burits av Gustaf III vid olika tillfällen i monarkens liv. Förutom den dräkt, som bars av Gustaf III på maskeraden den 16 mars 1792, så visades även hans kröningsdräkt. Jag hajade till, när jag läste på den skylt, som satt på glasmontern: "Gustaf III:s kröningsdräkt sydd år 1772 av Peter Rundgren efter modell av Karl XI:s då ännu bevarade kröningsdräkt. Silvertryget vävt av J.A. Meurman efter mönster av J.E. Rehn."

Tidsperioden för denne J.A. Meurman ligger ju jämsides med Anders Johan Meurman (1724-1795) och dennes barn, bl.a. Otto Reinhold Meurman (1750-1814) och Constantin Meurman (1752-1811).

Jag har försökt spåra denne J.A. Meurman men inte lyckats, trots konsultation av min "rulle". Denna "rulle" är en av mig gjord avskrift, möjlichen år 1948, av en troligen av Otto-Iivari till min far utlånad släktförteckning av synnerlig stor omfattning (en rulle av ung 40 x 100 cm:s storlek). I denna fanns bl.a. noterade Johan Meurmans (1617-1673) 15 (femton!) barn, bland vilka märks Johan von Meurman och dennes broder Anders (1662-1746). Där står även att sistnämnde Anders M. var gift med Anna Margareta Lilliebrunn (1686-1755)!

Efter dessa utvikningar åter till brevet.

Matti! Dina insatser och studier angående Anders-Jean Meurman och A.M. Lilliebrunn vill jag ge det högsta beröm. Så givetvis också Dina forskningar angående systrarna Meurman i Åbo och deras relation via Herman Spöring till James Cook.

Du berättar även att din förfader på svärdssidan, Anders Thulé, var född i Kila församling här utanför staden.

Kyrkan ligger c:a 8 km söder om Sala. Den är vackert belägen på en kulle med björkar omkring och själva kyrkogården sluttar ner mot Västeråsvägen. Jag medräknar en broschyr av Kila kyrka. Den nuvarande kyrkobyggnaden är visserligen ej till alla delar densamma som på Din farfars fars tid men är ett mycket vackert, och levande, minnesmärke över kristen tid.

Anders Thulé (1813-1872) var orgelbyggare, ett mycket intressant yrke. Det är en konstnär, som i sig innesluter en ingenjör, som bygger hus med toner i, har någon sagt. I min hustrus släkt finns flera orgelbyggare.

Med utgångspunkt från Din farfars far och dennes son Axel Thulé, har jag ställt samman en släktlinje, som jag givit arbetsnamnet *Meurman-Thulé-Tulenheimo*, vilken jag översänder med en önskan om att Du ville ha godheten att granska och komplettera densamma.

Det är från Otto-Iivaris "Agathon Meurmanin sukukunta", jag hämtat primäruppgifterna till den ovan nämnda släktlinjen. Jag har noterat att Din far var jurist och att även Du har ägnat Dig åt juridiken. Med siffrorna 4 och 7 vill jag ange vilket barn i ordningen äldst-yngre jag åsyftar. Du säger i Ditt brev att Din farmor Minna Fredrika Meurman var Agathons äldsta dotter. Jag finner emellertid i "Sukukunta" att det finns en Bertha Mathilda Meurman (1855-81), som är äldre. Har jag månne fel?

Till sist en fråga, som inte direkt rör släkten. Det gäller en dyster passage i Finlands historia. Jag läste för många år sedan om krigsansvarsprocessen i Finland 1945. Yrjö Meurman var på besök i Sverige den tiden och han var mycket deprimerad över händelsernas gång. En sammanfattning av processen är skriven av H.J. Procopé. Jag undrar, om Din far kände denne Procopé och, om han möjligen också kände justitiekanslern Toivo Tarjanne samt, om det finns något ytterligare skrivet om processen ifråga.

Om Du anser att frågan fortfarande är känslig, lägger vi den bara till handlingarna.

Med de bästa hälsningar från oss här i Sverige avslutar jag detta brev.

Borgmästaregatan 5
733 30 Sala

MEURMAN-MANNERSTEDT

Henrik Meurman 1584-1651
gm. Anna Andersdotter 1598-1643

